

УДК [355.48(470+571-651.1:477)''2022/2025'':327.36-049.5(4)]:002.2-028.42(438)
DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/his.2025.59.13733>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Наталія ЛЕШКОВИЧ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра історії Центральної та Східної Європи
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна
e-mail: leshkovych.1001@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8038-320X>

У статті проаналізовано висвітлення в польських науково-аналітичних публікаціях актуальних проблем європейської безпеки у контексті повномасштабного періоду російсько-української війни (2022–2025) та їх трактування. Наголошено, що проблема європейської безпеки стала однією з провідних тем у польських науково-аналітичних публікаціях із моменту повномасштабної агресії Росії проти України. З'ясовано, що тематика публікацій польських дослідників визначає основні вектори сучасної польської політики щодо проблем європейської безпеки в контексті російсько-української війни. Польські аналітики роблять основний акцент на необхідності формування політики європейської безпеки, зокрема, і національної, з урахуванням викликів і наслідків російської агресії проти України. Актуалізується питання зростаючої ролі Польщі у формуванні європейської системи безпеки, як головного політичного гравця у центральносхідноєвропейському регіоні. Підкреслено, що головною проблемою, яка розв'язувалась польськими аналітиками, стали питання загрози та викликів європейській безпеці в контексті російсько-української війни та шляхів їх подолання. Вагому роль у цьому польські науковці відвели європейським структурам: Європейському Союзу (ЄС), Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та Організації Об'єднаних Націй (ООН). Встановлено, що особливу увагу польських дослідників було звернено на виклики у таких сферах європейської безпеки як нова архітектура європейського порядку, обороноздатність, економічний, інформаційний, енергетичний виміри європейської безпеки.

Ключові слова: Польща, Україна, російсько-українська війна, європейська безпека, польські науково-аналітичні публікації.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна між Росією та Україною стала одним із найбільших викликів європейській стабільності з часів закінчення Холодної війни. Анексія Російською Федерацією (РФ) Криму у 2014 р. та наступна російська повномасштабна агресія проти України 24 лютого 2022 р. змінили існуючу безпекову ситуацію в Європі та в усьому світі. Європейські країни зіткнулися з викликом спільного перегляду своєї політики щодо РФ. Оскільки дії Росії чітко відображають імперіалістичні наміри, то публічні та наукові дискурси стосуються питань міжнародної безпеки та потенційних загроз з її боку. Російсько-українська війна спричинила відчуття загрози серед країн, які знаходяться в безпосередній близькості від України, що є особливо важливим у контексті безпеки Польщі. Від самого початку російської агресії проти України Польща виступила з її різким засудженням. Події, пов'язані з російською агресією проти України, постійно змінюються, що породжує нові ризики та загрози європейській безпеці, насамперед для країн ЄС, зокрема, й Польщі.

Проблеми міжнародної безпеки, пов'язані з російською агресією проти України, стали предметом дослідження польських науковців, експертів, політиків, які від самого її початку активно включилися до аналізу подій, визначили ризики та наслідки війни і для України та Польщі, і для європейського континенту в цілому. За останні роки польськими науковцями видано чимало збірників, часописів, в яких міститься ґрунтовний та кваліфікований аналіз багатьох аспектів російсько-української війни.

Для України дуже важливий аналіз подій та позиція польських спеціалістів в оцінці російсько-української війни. Польща стала лідером європейської підтримки України, а також відіграє значну роль у формуванні нової архітектури міжнародної безпеки. Поляки продемонстрували розуміння

спільних оцінок і трактувань цілей поляків і українців у протистоянні з РФ. Вони найкраще за всіх усвідомлюють всі виклики та небезпеки російської агресії проти України, тому їхній досвід аналізу та висвітлення найактуальніших проблем російсько-української війни має неоціненне значення у вивченні цієї проблеми.

Мета наукової розвідки – охарактеризувати найголовніші загрози та виклики європейської безпеки в контексті російсько-української війни на основі аналізу польських науково-аналітичних публікацій.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 р. РФ розпочала військову агресію проти України. Очікуваний Росією бліцкриг перетворився на криваву й затяжну повномасштабну війну. Новий етап ескалації російсько-української війни став викликом не тільки для України, але й європейської безпеки в цілому.

Повномасштабна агресія Росії проти України змінила існуючу безпекову ситуацію в Європі. Російсько-українська війна викликала занепокоєння серед країн, що знаходяться у безпосередній близькості з Україною. Польща, ставши одним із головних міжнародних партнерів, активно долучилася до всебічної допомоги Україні, відчувуючи потенційну загрозу з боку Росії та усвідомлюючи необхідність захищати свою територію, пильно відслідковує події російсько-української війни. На ці події відгукнулися польські дослідники, які на шпальтах наукових видань у своїх публікаціях окреслили найважливіші питання, пов'язані із викликами і загрозами європейській безпеці, а також їх вплив на безпеку Польщі.

Автор не претендує на повне висвітлення проблеми, оскільки в одній статті неможливо охопити весь спектр польських видань та опублікованих досліджень. Проте аналіз представлених науково-аналітичних публікацій дає підстави розкрити окреслену проблематику. В основу дослідження взято такі науково-аналітичні видання: *Przegląd Geopolityczny* (Геополітичний огляд) – незалежне видання; *Wrocławskie Studia Politolologiczne* (Вроцлавські політологічні студії) – Вроцлавський університет; *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne* (Центральноєвропейські політичні студії) та *Przegląd Politolologiczny* (Політологічний огляд) – Університет ім. Адама Міцкевича в Познані; *Sprawy Międzynarodowe* (Міжнародні справи) і *Studia Polityczne* (Політичні студії) – Польська Академія наук; *Stosunki Międzynarodowe* (Міжнародні відносини) – Польський інститут міжнародних відносин Варшавського університету; *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* (Огляд внутрішньої безпеки) – урядове Агентство внутрішньої безпеки; *Polski Przegląd Dyplomatyczny*, *Biuletyn PISM* (Польський огляд дипломатичний, бюлетень) – Інститут міжнародних справ.

Ці джерела є достатніми для визначення позиції польських науковців щодо актуальних проблем європейської безпеки в контексті російсько-української війни.

Грунтовний аналіз науково-аналітичних публікацій польських дослідників з 2014 р. до 2018 рр. здійснив Микола Рябчук¹. Дослідник розглянув питання джерел російсько-українського конфлікту, міжнародної реакції, гібридної війни, Мінських угод. У своїй попередній публікації автор також здійснив аналіз польських науково-аналітичних публікацій за 2022–2024 рр. Звернуто увагу на визначення польськими науковцями причин і наслідків повномасштабної російської агресії проти України².

Російська повномасштабна агресія проти України у лютому 2022 р. стала одним із найбільших викликів європейській стабільності з часів закінчення Холодної війни. Вона змінила геополітичну динаміку в Європі та за її межами, поставивши під сумнів стабільність міжнародного порядку, тому саме проблема європейської безпеки стала однією із головних в публікаціях польських дослідників, присвячених російсько-українській війні. Редакція щоквартального журналу “*Studia Polityczne*” присвятила цій проблемі спеціальний випуск під назвою “Війна Росії з Україною – умови і наслідки для безпеки та інтеграція держав Центральної та Східної Європи”. У цьому випуску представлено одинадцять статей, підготованих науковцями з різних вищих навчальних закладів Польщі. Науковець з Варшавського університету Томаш Гжегош Гроссе проаналізував вплив війни в Україні на європейську інтеграцію та обороноздатність ЄС. На думку автора, російська агресія проти України висвітлила розбіжності у сприйнятті стратегічної ситуації між країнами-членами, розташованими у західній частині ЄС та його східній частині. Берлін і Париж дотримувалися концепції стратегічної

¹ Микола Рябчук, “Єдність у різноманітності: польські дослідники про українсько-російський конфлікт та війну на Донбасі”, *Інтерпретації російсько-українського конфлікту*, за ред. Володимира Кулика (Київ: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020): 230–290.

² Наталя Лешкович, “Російська агресія проти України (2022–2024 рр.) в польських науково-аналітичних публікаціях”, *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість* 17 (2024): 269–284.

автономії щодо Північноатлантичного альянсу та США. Вважалося, що загроза з боку Москви ослабла, тому ядерна парасолька, яку США розширили над Європою, а також їхня присутність на континенті менш необхідні. Передбачалося збільшення імпорту російської сировини. Більшість країн східного флангу НАТО не прийняли ці плани. Навпаки, вони розглядали Вашингтон як гаранта своєї безпеки, що означало міцні трансатлантичні зв'язки та військову присутність США на європейському континенті³.

Автор наголошує, що більшість країн Центральної Європи розглядали захист українського суверенітету як безпосередньо пов'язаний з власною безпекою та політичною незалежністю, тоді як на заході континенту домінували побоювання щодо негативних наслідків війни для внутрішньої економіки та надмірного посилення геополітичного впливу США. Тому підтримка України з боку інституцій Євросоюзу на початку війни була мінімальною. У 2022 р. під тиском США Брюссель виділив Києву 7,2 мільярдів євро макрофінансової допомоги, у 2023 р. було виділено 668 мільйонів євро на проекти гуманітарної допомоги цивільному населенню⁴.

У статті підкреслюється, що російська агресія проти України призвела до зростання значення держав-членів та міжурядової співпраці в ЄС і, водночас, до зниження ефективності ЄС як організації, яка приймає геополітичні виклики. Склалася нова система безпеки в Європі, що базується на США, Великій Британії, країнах східного флангу НАТО, а також Швеції, Фінляндії та Україні. Відбулося посилення східного флангу НАТО та військової присутності США на європейському континенті, навколо якої консолідувалися західні союзники.

Автор акцентував на тому, що реакція польського уряду на війну шляхом закупівель озброєнь і зміцнення внутрішнього військового потенціалу означала, що Польща стала однією з найважливіших країн, здатних надавати підтримку іншим державам – членам ЄС⁵.

Томаш Гроссе також звернув увагу на недостатнє фінансування ЄС обороноздатності. На підтримку двох ініціатив до 2027 р. було виділено лише 1,5 мільярда євро, що мало символічний, а не реальний вплив на підтримку численних дефіцитів оборонного сектору країн ЄС. Відтак розвиток збройних сил та оборонної промисловості в Європі залишається по суті відповідальністю національних урядів⁶.

Стаття Кшиштофа Щерського присвячена зусиллям ООН щодо зупинення російсько-української війни та перебудови існуючої моделі міжнародних відносин на основі положень Статуту ООН. Автор констатує, що повномасштабна агресія Росії проти України у лютому 2022 р. стала викликом діяльності ООН у здійсненні її основних функцій як превентивного дипломата підтримки миру і безпеки. Це свідчить, наголошує автор, що ООН потребує реформування, оскільки після закінчення Холодної війни організація не зазнала жодної суттєвої структурної реформи та модифікації принципів функціонування⁷. Попри те, автор відзначає зусилля ООН щодо гуманітарної допомоги біженцям (за 2022–2023 роки допомога сягнула 6,5 мільярдів доларів); сприяння запобіганню потенційної ядерної катастрофи, пов'язаної з військовими діями на українських атомних електростанціях; визнання дій РФ як агресії у супереч російському наративу про “спеціальну військову операцію”; переговорну діяльність (угода про розблокування експорту зерна, створення гуманітарних коридорів). Водночас, за твердженням автора, ООН стала домінуючою ареною для глобальних політичних дебатів щодо агресії Росії проти України⁸.

У своєму дослідженні Збігнев Чахур зробив спробу відповісти на питання: чи зміцнить війна Росії з Україною ЄС, чи послабить його? Він наголошує, що ЄС ухвалив стратегічні рішення та дії для підтримки економічної, військової, соціальної та фінансової стабільності України, зокрема, шляхом надання гуманітарної допомоги. Автор прийшов до висновку, що війна в Україні зміцнила ЄС на стратегічному рівні. У цілому ЄС, за підтримки НАТО, залишається системою, яка гарантує безпеку для своїх держав-членів. Водночас не можна ігнорувати ризики (зіткнення різноманітних сил та інтересів), які можуть призвести до фрагментації системи, а, отже, до її локального ослаблення⁹.

³ Tomasz Grzegorz Grosse, “Wojna na Ukrainie jako czynnik państwowotwórczego rozwoju Unii Europejskiej”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 153.

⁴ Grosse, “Wojna na Ukrainie jako czynnik państwowotwórczego rozwoju Unii Europejskiej”, 142.

⁵ Ibid, 143, 144, 148.

⁶ Ibid, 154.

⁷ Krzysztof Szczerski, “Wojna rosyjsko-ukraińska na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych – debaty i działania w pierwszym okresie agresji”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 16.

⁸ Szczerski, “Wojna rosyjsko-ukraińska na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych”, 32–34.

⁹ Zbigniew Czachór, “Czy wojna Rosji z Ukrainą wzmocni czy osłabi Unię Europejską? Neofunkcjonalizm versus neorealizm – zderzenie perspektyw i ujęć” *Studia Polityczne* 52, no.1 (2024): 119–133.

Проблемам трансформації відносин ЄС–Росія в політичному дискурсі лідерів країн Вишеградської групи (Польща, Чеська Республіка, Словаччина, Угорщина) в контексті повномасштабної агресії Росії проти України присвятив своє дослідження Вадим Желтовський. Автор дослідив роль держав Вишеградської групи в процесі розробки нової зовнішньої політики ЄС (на основі аналізу політичного дискурсу прем'єр-міністрів). Вадим Желтовський наголосив, що політики цих країн беруть участь у засіданнях Європейської Ради (ЄР), мають прямий вплив на процес прийняття рішень цього органу, який діє на основі консенсусу. Відсутність перспектив досягнення такої згоди в рамках ЄР може призвести до тенденції побудови окремих альянсів та уповільнення процесів проведення реформ, появи кількох центрів вирішення спільних проблем в Європі, що буде означати індивідуальні дії та відсутність координації з інституціями ЄС. Такий сценарій, підкреслює автор, є прямо протилежним загальноприйнятому баченню ЄС, згідно з яким він повинен мати можливість говорити одним голосом із ключових питань зовнішньої політики¹⁰. На підставі аналізу промов лідерів країн Вишеградської групи автор прийшов до висновку, що позиція прем'єр-міністрів Польщі, Чеської Республіки та Словаччини передбачає підтримку України в боротьбі з російською агресією. Водночас позиція прем'єр-міністра Угорщини свідчить про брак узгодженості позицій не лише всередині Вишеградської групи, але становить серйозну загрозу для досягнення консенсусу в рамках ЄР у довгостроковій перспективі. Це перешкоджає виробленню спільної позиції у рамках Вишеградської групи¹¹. Отже, зазначає автор, говорити про Вишеградську групу як про колективного політичного актора серед держав-членів ЄС не доводиться.

Низка статей, вміщена у цьому тематичному номері, присвячена впливу російсько-української війни на політику окремих країн і регіонів європейського континенту. Агата Домаховська аналізує вплив цієї війни на безпеку країн регіону Західних Балкан (Сербії, Чорногорії, Північної Македонії, Албанії, Боснії та Герцоговини і Косово), які давно прагнуть членства в ЄС, а Чорногорія, Північна Македонія та Албанія є членами НАТО¹². Дослідниця наголошує, що ці країни стикаються сьогодні з різними внутрішніми викликами в умовах російсько-української війни. Деякі з них випливають з не вирішених двосторонніх суперечок (Сербія та Косово, Північна Македонія та Болгарія), а також внутрішніх проблем. Росія використовує ці не вирішені питання для подальшої дестабілізації країн Західних Балкан та уповільнення їхнього процесу вступу до ЄС.

Як зауважує авторка, після 2022 р. РФ зацікавлена в ескалації напруженості шляхом пропаганди та поширення неправдивої інформації, провокує незадоволення територіальними змінами, що відбулися у 1990-х роках. Це особливо небезпечно, підкреслює автор, оскільки Боснія і Герцоговина роками перебувають у стані внутрішньої нестабільності, що є результатом політичних конфліктів. Ці суперечки перешкоджають впровадженню необхідних внутрішніх реформ у країні. ЄС активізував свою діяльність на Балканах після початку вторгнення Росії в Україну. Боснії і Герцоговині було надано статус країни-кандидата, що можна відзначити як успіх¹³.

У наступних статтях цього випуску дослідники охарактеризували політику Польщі щодо російської агресії в Україні та пов'язані з нею виклики європейській безпеці. Юзеф М. Фіцер представив позицію Польщі щодо агресії Росії проти України та перспективи її вступу до ЄС і НАТО. Автор наголосив, що Польща від початку російської агресії надавала всебічну допомогу і підтримку Україні. До квітня 2023 р. обсяг допомоги Польщі Україні складав близько 50 млрд злотих, що становило 2% ВВП. До Польщі прибуло біля семи мільйонів біженців з України¹⁴. Дослідник підкреслив, що Польща активно підтримує членство України в ЄС та НАТО, вважаючи, що це посилить її безпеку. Це підтверджують опитування, які показують, що 95% поляків підтримують вступ України до ЄС, а 90% – її вступ до НАТО¹⁵. На думку автора, політика європейської безпеки багатьох міжнародних організацій на чолі з ООН, ЄС і НАТО потребує глибоких реформ, які були б спрямовані на створення ефективної системи стримування потенційних агресорів¹⁶.

¹⁰ Vadym Zheltovsky, “Kwestia transformacji relacji UE–Rosja w dyskursie politycznym przywódców państw grupy Wyszehrodzkiej”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 196.

¹¹ Zheltovsky, “Kwestia transformacji relacji UE–Rosja w dyskursie politycznym przywódców państw grupy Wyszehrodzkiej”, 196–204.

¹² Agata Domachowska, “Bałkany zachodnie – wyzwanie dla bezpieczeństwa w obliczu wojny Rosji w Ukrainie”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 208.

¹³ Domachowska, “Bałkany zachodnie – wyzwanie dla bezpieczeństwa w obliczu wojny Rosji w Ukrainie”, 211–213, 217, 225.

¹⁴ Józef M. Fiszer, “Stanowisko Polski wobec agresji Rosji na Ukrainę. Perspektywy akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 87.

¹⁵ Fiszer, “Stanowisko Polski wobec agresji Rosji na Ukrainę. Perspektywy akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO”, 87.

¹⁶ Ibid, 16.

Аліція Зигула розглянула безпекове середовище в Польщі в контексті змін, що відбулися на міжнародній арені в результаті повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Дослідниця наголосила, що розпочата Росією війна – це війна не лише проти України, а й проти всього західного світу. Інтернаціоналізація війни в Україні та залучення численних зовнішніх суб'єктів означає, що війна за східним кордоном Польщі впливає на її безпосереднє оточення та створює загрози і для Польщі, і для всього європейського регіону. Зростаючий рівень агресії у зовнішній та безпековій політиці Росії робить ситуацію на східному фланзі НАТО ключовим чинником європейської безпеки. Польща, підкреслює автор, стала лідером європейської підтримки України та відіграє значну роль у формуванні нової архітектури безпеки¹⁷.

Отже, такий тематичний випуск номеру редакції журналу “*Studia Polityczne*” значно актуалізував проблему російсько-української війни у різних її аспектах та вимірах, а також сприяв продовженню обговорення проблеми.

Редакції інших польських аналітичних видань запровадили цікаву форму подачі матеріалу, а саме – опублікували панелі, в яких взяли участь політики, історики, політологи. У панелі на тему “Агресія Росії проти України”, опублікованій в науковому журналі “*Sprawy Międzynarodowe*”, взяли участь посол США в Польщі (1997–2000) Деніел Фрід, польські історики Славомір Дембський та Павел Укельський. Обговорюючи зміст і наслідки агресії Росії проти України учасники підкреслили, що “це цивілізаційна війна, оскільки українці чітко дали зрозуміти, що не хочуть бути частиною однієї цивілізації з Росією”, що “українська перемога “стає вирішальною для нашого виживання та спільної безпеки”¹⁸.

Питання зростання ролі Польщі в європейській безпеці після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 р. стало актуальною проблемою редакцій багатьох науково-аналітичних видань. Цю проблему проаналізував Лукаш Юренчик, котрий пояснює ці зміни трьома обставинами, а саме:

- Польща стала головним центром постачання американської зброї в Україну;
- офіційна Варшава відіграє ключову роль у гуманітарній підтримці українських біженців;
- динамічний розвиток польської армії збільшує її значення в обороні східного флангу НАТО.

Витрати Польщі на оборону значно перевищують вимоги НАТО у 2 % ВВП. Вона хоче досягти у 2023 р. – 3%, а кінцево – 5% ВВП¹⁹.

Дослідники також взяли участь в обговоренні на сторінках науково-аналітичних видань нової стратегії національної безпеки. Януш Плачек у своїй публікації окреслив основну структуру та ключові моменти нової стратегії національної безпеки Республіки Польщі. Автор зауважив, що нова стратегія повинна зробити сильніший акцент на військовій безпеці, критичній інфраструктурі та оборонних об'єктах (промисловості, резервах, навченому персоналі, організаційних структурах, системах командування, цивільній обороні), а також політичній співпраці в рамках НАТО та ЄС²⁰. Автор вважає, що необхідно збільшити фінансові витрати на потреби оборони до 3% ВВП (у середньому упродовж 2023–2027 років), а також збільшити військовий потенціал польської армії до 300 тис. (воjakів та військовослужбовців), включаючи 190 тис. військових оперативних сил та 50 тис. у складі Сил територіальної оборони²¹.

Важливим питанням багатьох аналітичних публікацій стала проблема ролі НАТО та ЄС у гарантуванні європейської безпеки. У цьому контексті заслуговує на увагу ґрунтовна публікація Тадеуша Зелінського, в якій автор розкриває реакцію НАТО на повномасштабне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 р. Автор зауважив, що роль НАТО в подіях в Україні виходить за рамки регіональних проблем безпеки і являє собою захист міжнародного порядку, який відповідає правилам, встановлених після Другої світової війни. Цей порядок ґрунтується на принципах суверенітету та недоторканності кордонів. Дії Росії є прямим викликом цьому порядку²². Дослідник наголосив, що

¹⁷ Alicja Zyguła, “Implikacje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla środowiska bezpieczeństwa Polski”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 109, 11, 116.

¹⁸ Daniel Fried i in., “Agresja Rosji na Ukrainę Implikacje dla wspólnoty transatlantycznej”, *Sprawy Międzynarodowe* 76, no.1 (2023): 156, 158.

¹⁹ Łukasz Jureńczyk, “Changing the Importance of Poland in the Security Policy of the United States in the Context of the War in Ukraine”, *Przegląd Politologiczny* no.44 (2023): 54, 58–60.

²⁰ Janusz Płaczek, “Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP”, *Przegląd Geopolityczny* no.44 (2023): 54.

²¹ Płaczek, “Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP”, 62.

²² Tadeusz Zieliński, “Wzmacnianie suwerenności Ukrainy: rola NATO w obronie, pomocy humanitarnej i drodze do integracji euroatlantycznej”, *Przegląd Geopolityczny* no. 52 (2025): 86.

надання військової підтримки Україні з боку НАТО було визначальним аспектом її реагування на російську агресію. Загальна вартість цієї допомоги до лютого 2025 р. становила 280 млрд доларів. Одним із найважливіших компонентів військової допомоги НАТО було постачання передових систем озброєння. Це, перш за все, протитанкові ракети Javelin, зенітно-ракетні комплекси Stinger, високо мобільні артилерійсько-ракетні системи HIMARS²³. Військова допомога НАТО поширилася і на навчання українських військовослужбовців сучасним бойовим методам. Українські війська отримали критично важливі навички для швидкої адаптації, проведення складних операцій тощо. Підтримка НАТО включає також обмін стратегічною розвідувальною інформацією, зміцнення стійкості України у сфері кіберзахисту, що дозволило їй ефективно реагувати на російські кіберзагрози, боротьбу з російськими дезінформаційними кампаніями²⁴. Тадеуш Зелінський звернув увагу на те, що у співпраці з міжнародними організаціями держави-члени НАТО мобілізували значні ресурси для забезпечення фінансової стабільності, відновлення інфраструктури та підтримки українських біженців. ЄС запровадив пакет допомоги у розмірі 9 млрд євро в 2022 р., щоб допомогти Україні підтримувати базові послуги, а США виділили понад 40 млрд доларів. На гуманітарному фронті НАТО задовольнило потреби мільйонів переміщених українців. Сусідні країни НАТО, такі як Польща, Румунія та Угорщина, надали притулок; Франція та Італія відіграли провідну роль у відбудові медичних та освітніх закладів; такі союзники, як Норвегія і Данія, інвестували в проекти відновленої енергетики по всій Україні²⁵.

Автор актуалізував важливе питання членства України в НАТО. Тадеуш Зелінський назвав основні перешкоди для членства України в НАТО – триваюча війна з Росією, надання новим президентом США Дональдом Трампом пріоритету дипломатичної взаємодії з Росією, що для Києва є червоною лінією. Отже, шлях до повноцінного членства залишається невизначеним, але подальша взаємодія України з НАТО, незалежно від офіційного вступу, відіграватиме, на думку автора, вирішальну роль у формуванні майбутнього європейської безпеки²⁶.

Проблемі підтримки з боку Альянсом демократії у країнах східного партнерства присвятив своє дослідження Марцін Зубек. Автор звернув увагу на питання сприяння НАТО демократичному розвитку України, яка висловила свою готовність приєднання до Альянсу. Це знайшло підтвердження на Бухарестському саміті НАТО у 2008 р. Проте, незважаючи на це “зелене світло”, Україна не отримала плану дій щодо членства в НАТО, який би сприяв запуску демократичних реформ. Після повномасштабної агресії Росії проти України підтримка демократії не стала пріоритетом у допомозі НАТО Києву. Дії НАТО були зосереджені на посиленні оборонних і безпекових можливостей України. На думку Марціна Зубека, найбільшою проблемою та перешкодою на шляху до того, щоб НАТО стало ключовим чинником демократичних змін в Україні є неоднозначність щодо її членства в Альянсі²⁷.

Політику морської безпеки НАТО проаналізував у своїй публікації Мілош Гац. Особливу увагу дослідник звернув на ключові виклики та загрози, які виникли у цьому регіоні після російської агресії проти України у 2022 р. Спектр російських операцій у Балтійському басейні отримав назву “війни нового покоління”, інструменти якої охоплюють весь спектр різних видів війни, включаючи інформаційні операції, економічні санкції щодо транзиту та постачання енергії, а також військове залякування. Внаслідок агресивної політики РФ Балтійське море перетворилося з регіону співпраці на регіон конкуренції. Зростання військової активності Росії у поєднанні з порушенням нею міжнародного права стало поштовхом для фундаментальних змін у політиці безпеки Фінляндії та Швеції. У відповідь на ці виклики Альянс запросив ці країни до вступу. У квітні 2023 р. Фінляндія, а у березні 2024 р. Швеція стали повноправними членами НАТО. Присутність військово-морських сил НАТО в Балтійському регіоні, наголосив Мілош Гац, має на меті гарантувати безпеку ключових морських шляхів, захист енергетичної інфраструктури та протидію гібридним загрозам²⁸. Разом із тим автор підкреслив, що актуальними залишаються такі загрози, як зростаючий ризик саботажу,

²³ Zieliński, “Wzmacnianie siły obrony Ukrainy: rola NATO w obronie, pomocy humanitarnej i drodze do integracji euroatlantyckiej”, 89.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid, 91.

²⁶ Ibid, 92–94.

²⁷ Marcin Zubek, “Rola NATO jako aktora wspierającego demokrację w państwach Partnerstwa Wschodniego”, *Środkowo-europejskie Studia Polityczne* no.1 (2025): 119–138.

²⁸ Miłosz Gac, “Finlandia i Szwecja w polityce bezpieczeństwa morskiego NATO – morze Bałtyjskie jako “jezioro” Sojuzu?”, *Przegląd Geopolityczny* no. 52 (2025): 36, 39, 45.

особливо підводних трубопроводів і кабелів зв'язку, а також морських вітрових електростанцій, використання “тіньового флоту”, підводних операцій. Ці загрози, наголошує дослідник, включаючи російські порти в Санкт-Петербурзі та Кенігсберзі унеможливають повний контроль над цим водним простором і продовжують впливати на безпекову ситуацію в регіоні²⁹.

Особливий інтерес викликають публікації, в яких автори намагаються окреслити процес формування майбутньої міжнародної системи в контексті російсько-української війни. Такі матеріали сприяють розумінню сучасних глобальних кризових процесів, а також місця в ній російсько-української війни. Конрад Свідер зробив спробу визначити умови формування майбутньої міжнародної системи, наголосивши, що російська агресія проти України у 2022 р. стала одним із елементів цього процесу, створивши виклики міжнародній безпеці. Серед таких загроз, на думку автора, є те, що РФ має у своєму розпорядженні найбільший у світі арсенал ядерної зброї, який стає предметом воєнної риторики Кремля³⁰.

Марек Ціховський у своєму дослідженні звернувся до дискусійного питання: чи можуть Захід і НАТО у відповідь на нові загрози та кризу у світовому порядку безпеки будувати свої стратегії, спираючись на досвід Холодної війни? Дослідник прийшов до висновку, що необхідно зберігати критичний підхід до цієї концепції, особливо, якщо вона впливатиме на напрямок еволюції західних структур безпеки, а саме – НАТО. Автор вважає, що в наш час перенесення досвіду біполярності та пов'язаних з нею стратегій може призвести до серйозних помилок, оскільки сучасний світ набагато складніший³¹. Під час Холодної війни Захід зміг перемогти Радянський Союз і створити глобальну перевагу. Це зміцнило переконання, що вільний світ, демократія та західні цінності є єдиною розумною моделлю розвитку. Проте, зауважує автор, вплив Заходу зменшився через такі фактори, як демографічна криза, економічний спад тощо, тому пряме застосування моделі Холодної війни в сучасних умовах може стати небезпечним³².

Перспективи реалізації концепції глобального управління в умовах повномасштабної агресії Росії проти України ґрунтовно проаналізував Міхал Новіцький. Дослідник прийшов до висновку, що російська агресія проти України у 2022 р. остаточно завершила період, коли можна було розглядати спроби реалізації цієї ідеї, ключовий акцент якої полягав у об'єднанні різних держав навколо вирішення глобальних проблем. У третьому десятилітті XXI ст., наголошує автор, співпраця держав у таких питаннях, як зміна клімату та економічна нерівність між країнами відходить на другий план. На думку Міхала Новіцького, російська загроза є фактором, що інтегрує Захід, проте чим довше триває конфлікт в Україні, тим цей фактор слабший³³.

Виходячи з того, що повномасштабна агресія Росії проти України перетворилася на довготривалу війну, яка підриває основи міжнародної безпеки, польські науковці звернулися до проблеми готовності польського суспільства (та інших європейських держав) ефективно захищатися. Рафал Депчинський у своєму дослідженні наголосив на необхідності розпочати загальнонаціональну дискусію щодо стану готовності польського суспільства до потенційного збройного конфлікту. Дослідник наголосив, що в інших європейських країнах політики поступово відходять від концепції “мирного суспільства” та переходять до концепції “підготовленого суспільства”. У Польщі загальний обов'язок проходження військової служби був призупинений у 2009 р. і з того часу підготовка резервістів не проводилася. У Фінляндії кожен чоловік віком 18–60 років повинен пройти військову службу тривалістю від 165 до 347 днів; у Норвегії обов'язкова військова служба діє з 2016 р. і триває від 12 до 19 місяців; в Австрії чоловіки проходять обов'язкову службу протягом шести місяців; у Швеції у 2017 р. відновлено військову службу терміном на 12 місяців³⁴. Кілька європейських країн, включаючи Німеччину, Францію та Польщу, обговорюють можливе відновлення обов'язкової військової служби у відповідь на геополітичні загрози і необхідність посилення оборони³⁵. За результатами опитування, яке проводилося дослідницькою групою у 2022 р. у Польщі 63% респондентів підтримали відновлення

²⁹ Gac, “Finlandia i Szwecja w polityce bezpieczeństwa morskiego NATO – morze Bałtyjskie jako “jezioro” Sojuszu?”, 46.

³⁰ Konrad Świder, “System międzynarodowy i jego perspektywy w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej – między monocentryzmem a policentryzmem”, *Sprawy Międzynarodowe* 76 no.1 (2023): 57–64.

³¹ Marek Cichocki, “Czy model nowej zimnej wojny jest szansą dla NATO?”, *Sprawy Międzynarodowe* 77 no.1 (2024): 31, 41.

³² Cichocki, “Czy model ziemnej wojny jest szansą dla NATO?”, 42–44.

³³ Michał Nowicki. “Perspektywy realizacji koncepcji global governance w obliczu wojny na Ukrainie”, *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne* no.1 (2025): 139, 140, 148–150.

³⁴ Rafał P. Depczyński, “Poziom gotowości społeczeństwa polskiego na wypadek konfliktu zbrojnego”, *Przegląd Geopolityczny* no. 51 (2025): 74.

³⁵ Depczyński, “Poziom gotowości społeczeństwa polskiego na wypadek konfliktu zbrojnego”, 85.

обов'язкової військової служби, 65,5% респондентів підтримали ідею двох–трьохмісячної навчальної підготовки, 75,1% респондентів зголосилося пройти короткострокову військову підготовку, якщо би це допомогло їм знайти роботу, а 77,5% респондентів вважають, що в школах повинні збільшити кількість годин, присвячених оборонній освіті³⁶.

Зміни в політиці безпеки і оборони Німеччини та їхній вплив на боєздатність збройних сил країни проаналізували Кшиштоф Жерко та Марцін Вохельський. Автори наголосили, що в 2023 р. німецький уряд в офіційних документах зафіксував положення про Росію як найбільшу загрозу миру та безпеці в євроатлантичному регіоні. У 2024 р. Німеччина вперше з часів закінчення Холодної війни витратила понад 2% свого ВВП на оборону. Ці кошти витрачаються і на озброєння, і на військо, а також формування нових підрозділів у союзників по НАТО. Німецька фінансова та військова допомога Україні на кінець січня 2025 р. становила майже 44 млрд євро³⁷. Дослідники звернули увагу, що майбутній напрямок розвитку Бундесверу буде пов'язаний зі зміцненням його системи територіальної оборони. Німецьке міністерство оборони наголошує на необхідності підвищення стійкості до кібератак та подальшого зміцнення колективної оборони в рамках структур НАТО³⁸.

Проблемі Спільної безпеки та оборони (СББО) Євросоюзу в контексті теорії інтеграції присвятив свою публікацію Міхал Пехович. Автор зауважив, що стаття має сприяти ширшому обговоренню даного питання державами-членами ЄС як реакції на погіршення архітектури безпеки в європейській спільноті. Автор звернув увагу на виклики, які виникають у цій сфері (проблеми рівня та якості інвестицій, механізми прийняття рішень). На думку дослідника, роль СББО полягає у перевірці оборонних можливостей, заповненні технологічних та матеріально-технічних прогалин, співфінансуванні спільних проєктів, гармонізації стандартів оснащення збройних сил держав-членів ЄС, а також створенні наднаціональних агентств, які слугуватимуть комунікаційними платформами³⁹.

Як свідчать публікації польських аналітиків, однією із актуальних проблем для європейської безпеки є ефективна політика ядерного стримування агресора. Актуалізації цієї проблеми сприяла поява оновленої ядерної доктрини Росії, яка знижує поріг застосування ядерної зброї, залишаючи за собою право ядерної відповіді на звичайний удар, що становить “критичну загрозу” суверенітету чи територіальній цілісності. Артур Качпшик, аналізуючи нову ядерну доктрину Росії, наголосив, що головною її метою є залякування західних країн щодо ядерної ескалації та переконання їх зменшити військову підтримку Україні. Автор вважає, що такі загрози можна було би мінімізувати шляхом збільшення внеску європейських країн в ядерне стримування⁴⁰.

Марцін Анджей Пйотровський підкреслив, що використана Росією в Україні балістична ракета “Орешнік” мала на меті демонстрацію сили перед НАТО. У цьому контексті для США та Європи найголовнішим завданням залишатиметься протистояння російському шантажу і подальше зміцнення арсеналу безпілотників і ракет. Автор вважає, що протягом наступних кількох років пріоритетом має стати розробка крилатої або балістичної ракети ELSA, про участь в якій оголосила Франція, Німеччина, Польща та Італія⁴¹.

Дослідники також вбачають ядерну загрозу у тому, що Росія володіє одним із найбільших арсеналів ядерної зброї. Можливий розпад РФ може порушити механізм контролю над її ядерним потенціалом, який стане об'єктом інтересу інших держав або міжнародних терористичних угруповань⁴².

Про важливість і можливості зміцнення обороноздатності України у зв'язку із російською агресією йдеться в публікації Мацея Магєри. Автор зробив спробу показати роль масового використання безпілотних транспортних апаратів (БПЛА) у військових операціях та політичні наслідки її застосування. Дослідник прийшов до висновку, що безпілотні літальні апарати значно впливають на підвищення ефективності бойових операцій⁴³. При цьому дослідник вказав на проблеми, а саме,

³⁶ Depczyński, “Poziom gotowości społeczeństwa polskiego na wypadek konfliktu zbrojnego”, 74–78, 80, 85.

³⁷ Krzysztof Żerko oraz Marcin Wochelski, “Trzy lata Zeitenende. Analiza zmian w niemieckiej polityce bezpieczeństwa i obronności po rosyjskiej inwazji na Ukrainę (2022–2025)”, *Przegląd Politologiczny* no. 1(2025): 254.

³⁸ Żerko oraz Wochelski, “Trzy lata Zeitenwende. Analiza zmian w niemieckiej polityce bezpieczeństwa i obronności po rosyjskiej inwazji na Ukrainę (2022–2025)”, 248–249.

³⁹ Michał Piechowicz, “Ewolucja Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE w teorii integracji oraz realizowanych działań”, *Przegląd Politologiczny* no. 1 (2023): 38–48.

⁴⁰ Artur Kacprzyk, “Rosja zmienia doktrynę nuklearną”, *PISM Biuletyn*, Listopad 21, 2024.

⁴¹ Marcin Andrzej Piotrowski, “Perspektywy zagrożenia nowymi zdolnościami rakietowymi i nuklearnymi Rosji”, *PISM Biuletyn*, Grudnia 10, 2024.

⁴² Świder, “System międzynarodowy i jego perspektywy...”, 58.

⁴³ Maciej Magiera, “Wykorzystanie bezzałogowych statków we współczesnym konflikcie zbrojnym do agregacji danych z pola walki. Polityczno-militarne konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej w drugiej dekadzie XXI wieku”, *Przegląd Politologiczny* no. 1 (2025): 263–266.

недостатню кількість БПЛА відносно завдань, які вони можуть розумно виконувати. Автор звертає увагу, що на українському фронті, який перевищує 1300 км, існує систематична нестача безпілотників, і війська не отримують очікуваної підтримки⁴⁴.

Предметом багатьох польських публікацій стала проблема загрози кіберпростору, яка розглядається як новий театр військових дій. Мацей Геромінський наводить чисельні приклади із реальних міжнародних відносин, які підтверджують, що кіберпростір стає сферою для проведення ефективних операцій, спрямованих на нейтралізацію ворога за короткий час з мінімальними зусиллями. Дослідник наголошує, що кібервійна може відігравати дедалі важливішу роль⁴⁵.

Цій проблемі присвячено дослідження Марека Гурка і Малгожати Камоли-Цеслік. Дослідники наголосили, що згідно офіційних даних у 2022 р., враховуючи російську агресію проти України, було зареєстровано 322 інциденти, пов'язані з кіберзагрозою, що на 178% більше, ніж у минулому році⁴⁶. Зроблено наголос, що боротьба з кібератаками стала метою Євросоюзу, який вжив заходів, спрямованих на захист даних, запобігання дезінформації та відповідальне використання нових технологій⁴⁷.

Ризики та небезпеки кіберагресії Росії проти України проаналізувала Агнешка Богдал-Бжезінська. Дослідниця зауважила, що до кінця літа 2022 р. на Україну було здійснено 1500 кібератак. Автор розповіла про спеціальну кіберкоаліцію України із західними країнами, яку створили міжнародні інституції ЄС і НАТО. Зокрема Велика Британія та США у 2022 р. надали фінансову допомогу Україні, яка складала шість млн фунтів стерлінгів. Кіберкомандування США відправило до України технічних експертів для зміцнення та модернізації оборонних інструментів і практик⁴⁸.

Повномасштабна російська агресія проти України супроводжується посиленням інформаційної війни. На ці виклики відгукнулися польські науковці, які в своїх публікаціях окреслили загрози у цій сфері, а також надали пропозиції щодо покращення боротьби з ними. Марта Яс-Козьяркевич та Юлія Добровольська представили у своїй публікації результати дослідження думок польських фактчекерів (журналістський контроль) щодо викликів, пов'язаних з явищем дезінформації, оцінкою польської політики, що реалізується у цій сфері. Серед найважливіших викликів, пов'язаних з дезінформацією польські фактчекери назвали російсько-українську війну та антиукраїнські наративи. Респонденти зазначили, що діяльність російських агентів чи проросійських апологетів, російські операції впливу є найбільшою небезпекою для європейського регіону загалом. У контексті російської дезінформації респонденти згадували антиукраїнські наративи як основні загрози. Ці наративи, на думку багатьох, можуть у різних контекстах, зокрема, економічному, впасти на сприятливий ґрунт у поляризованому суспільстві⁴⁹. Респонденти відмітили також суттєві недоліки польської політики у сфері протидії дезінформації (недостатня медіаосвіта, відсутність співпраці з неурядовими організаціями, використання дезінформації в політичних цілях, пасивність держави, ілюзорний характер вжитих дій)⁵⁰.

Особливий інтерес у цьому контексті викликає публікація Каміли Шиманської, яка здійснила реконструкцію вибраних наративів про Україну Володимира Путіна. Дослідниця прийшла до висновку, що метою наративів В. Путіна, спрямованих на світову аудиторію, є підрив суб'єктності України в міжнародних відносинах, а також перешкоджання підтримці України у війні та потенційних мирних переговорах. Непрямим ефектом мало стати послаблення ідентичності українців⁵¹. Після провалу російського вторгнення на початку 2022 р. наративи ідентичності втратили своє значення, їх замінили проблемні та системні наративи, адресовані як зовнішній аудиторії, так і громадянам РФ. Автор наголошує, що деконструкція стратегічних наративів В. Путіна може бути корисною для аналізу російської політики та розробки відповідей на російські меседжі⁵².

⁴⁴ Magiera, "Wykorzystanie bezzalogowych statków we współczesnym konflikcie zbrojnym...", 261–262.

⁴⁵ Maciej Heromiński, "Wojna i konflikt w cyberprzestrzeni. Piąty teatr wojny", *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* no. 30 (2024): 185–211.

⁴⁶ Marek Górka oraz Małgorzata Kamola-Cieślak, "The Evolution of the European Union's Cybersecurity Culture in the Context of Selected Political and Economic Changes", *Przegląd Politologiczny* no. 4 (2024): 273.

⁴⁷ Górka oraz Kamola-Cieślak, "The Evolution of the European Union's Cybersecurity Culture ...", 268, 272.

⁴⁸ Agnieszka Bógdał-Brzezińska, "Effectiveness of Russia's cyberaggression against Ukraine in 2022/2023", *Przegląd Geopolityczny* no. 44 (2023): 30, 34.

⁴⁹ Marta Jas-Koziarkiewicz oraz Julia Dobrowolska, "Challenges, Assessment and Recommendations of the fact-Checkers Regarding Polish Policy of Combating and Counteracting Disinformation", *Przegląd Politologiczny* no. 2 (2024): 104.

⁵⁰ Jas-Koziarkiewicz oraz Dobrowolska, "Challenges, Assessment and Recommendations of the fact-Checkers ...", 108.

⁵¹ Kamila Szymańska, "Ukraina w narracjach Władimira Putina – studium dekonstrukcyjne", *Sprawy Międzynarodowe* 77 no. 2 (2024): 41–63.

⁵² Szymańska, "Ukraina w narracjach Władimira Putina ...", 59.

Питання економічної та енергетичної безпеки в контексті російсько-української війни стали предметом аналізу багатьох публікацій польських науковців. Мельх'їор Щепанік та Йоланта Шиманська у своєму дослідженні, аналізуючи виклики економічної політики ЄС, зазначили, що плани ЄС передбачають реалізацію проєктів, які роками стикалися з різними перешкодами. Це стосується створення союзу ринків капіталу, встановлення нових джерел доходів ЄС, покращення свободи діяльності в рамках єдиного ринку, інтеграції енергетичних та оборонних ринків, ефективного ведення переговорів щодо торговельних угод. Однак, наголошують автори, постійна загроза з боку РФ і криза в трансатлантичних відносинах створюють виняткові обставини, які можуть спонукати держави до прийняття безпрецедентних рішень щодо поглиблення інтеграції⁵³.

Патріція Орловська прослідкувала вплив війни в Україні та санкцій щодо РФ на енергетичну безпеку в Європі. Дослідниця наголосила, що до вторгнення в Україну у лютому 2022 р. Росія була одним із основних постачальників енергетичних ресурсів в Європу. У 2020 р. РФ поставила до країн ЄС 41,1% газу, 36,5% нафти та 19,3% твердого викопного палива. Вона експортувала майже 5 млн барелів сирої нафти та конденсату, 48% яких приходилося на європейські країни, що входять до ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку). 72% експорту російського природного газу було спрямовано до європейських країн ОЕСР, близько 31% експорту російського вугілля призначалось для європейських країн – членів ОЕСР. Доходи від продажу енергетичних ресурсів становили близько 40% бюджету Кремля, що дозволило Росії фінансувати свою військову машину⁵⁴.

Автор звернула увагу, що після повномасштабної російської агресії проти України в лютому 2022 р. пріоритетним для європейських країн стало якомога швидше перенаправлення своїх енергетичних поставок з російських ресурсів. Частка російського трубопровідного газу на ринку ЄС почала знижуватися: у червні 2022 р. вона становила менше 20%, у 2023 р. впала до 8%⁵⁵. Німеччина прагне досягти 80-ти відсоткової частки відновлюваних джерел енергії до 2030 р., Австрія виділила 300 млн євро субсидій на прискорений розвиток зеленої енергетики, у Нідерландах було вирішено будувати в Північному морі вітрові електростанції, в Бельгії – далі розвивати вітрові технології та прискорити будівництво сонячних установок, а в Італії – будувати вітрові електростанції⁵⁶. Патріція Орловська прийшла до висновку, що російсько-українська війна, з одного боку, виявила численні слабкі місця у підході до забезпечення енергетичної безпеки та стагнації європейських країн щодо диверсифікації джерел енергії, а з іншого боку, вона мобілізувала ці країни до реальних дій, пов'язаних з диверсифікацією поставок. Війна на східному кордоні ЄС підтвердила, що контроль енергетичних ресурсів може призвести до серйозної дестабілізації та загроз енергетичній безпеці⁵⁷.

Висновки. Аналіз польських науково-аналітичних публікацій, присвячених актуальним проблемам європейської безпеки в контексті повномасштабної російської агресії проти України показав, що характерним для них є розуміння польської національної безпеки. Майже у всіх дослідженнях йдеться про тотожність інтересів Польщі і України в російсько-українській війні, необхідність всебічної допомоги і підтримки українців в боротьбі з агресором. У публікаціях польських науковців наголошується також, що Польща в роки війни стала головною силою східного флангу НАТО. Це відповідає національним інтересам Польщі, зміцненню її іміджу та авторитету у світі.

Можна стверджувати, що на початковому етапі російської агресії проти України у лютому 2022 р. польські аналітики в своїх публікаціях робили головний акцент на її причинах та змісті⁵⁸. За останні роки в польських аналітичних дослідженнях, присвяченій проблемі російсько-української війни, актуалізоване питання про сучасні проблеми європейської безпеки. Особлива увага приділяється викликам і загрозам, які виникли в результаті війни та створюють небезпеку для всієї європейської безпекової архітектури. Як свідчать публікації польських аналітиків, питання європейської безпеки автори пов'язують, перш за все, з діяльністю європейських структур та організацій – ЄС, НАТО, ООН. Саме ця тема стала провідною для багатьох досліджень польських науковців, в яких окреслено

⁵³ Melchior Szczepanik oraz Jolanta Szymańska, "Bardziej konkurencyjna UE – cele i wyzwania", *PISM Biuletyn*, Kwietnia 23, 2025.

⁵⁴ Patricia Orłowska, "Bezpieczeństwo energetyczne Europy w kontekście wojny w Ukrainie", *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* no 31 (2024): 210.

⁵⁵ Orłowska, "Bezpieczeństwo energetyczne Europy...", 214.

⁵⁶ Ibid, 216.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Докладніше див.: Лешкович, "Російська агресія проти України (2022–2024 рр.) в польських науково-аналітичних публікаціях", 271–272; Рябчук, "Єдність у різноманітності: польські дослідники про українсько-російський конфлікт та війну на Донбасі", 239–246.

шляхи реформування та розвитку цих інституцій. Стратегічними напрямками посилення європейської безпеки польські дослідники вважають, насамперед, зміцнення обороноздатності, економічної, енергетичної, інформаційної і кібербезпеки. Метою своїх публікацій деякі польські дослідники поставили подальше обговорення та дискусії щодо розроблених ними проблем. Зроблено акцент на те, що війна вимагає переоцінки деяких панівних у Польщі поглядів щодо безпеки держави і громадян.

REFERENCES

- Bógdał-Brzezińska, Agnieszka, "Effectiveness of Russia's cyberaggression against Ukraine in 2022/2023", *Przegląd Geopolityczny* no. 44 (2023): 25–40. (in English)
- Cichocki, Marek, "Czy model nowej zimnej wojny jest szansą dla NATO?", *Sprawy Międzynarodowe* 77 no.1 (2024): 25–46. (in Polish)
- Czachór, Zbigniew, "Czy wojna Rosji z Ukrainą wzmocni czy osłabi Unię Europejską? Neofunkcjonalizm versus neorealizm – zderzenie perspektyw i ujęć" *Studia Polityczne* 52 no.1 (2024): 119–133. (in Polish)
- Depczyński, Rafał P., "Poziom gotowości społeczeństwa polskiego na wypadek konfliktu zbrojnego", *Przegląd Geopolityczny* no. 51 (2025): 72–83. (in Polish)
- Domachowska, Agata, "Bałkany zachodnie – wyzwanie dla bezpieczeństwa w obliczu wojny Rosji w Ukrainie", *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 207–228. (in Polish)
- Fiszer, Józef M., "Stanowisko Polski wobec agresji Rosji na Ukrainę. Perspektywy akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO", *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 75–99. (in Polish)
- Fried, Daniel, "Agresja Rosji na Ukrainę Implikacje dla wspólnoty transatlantyckiej", *Sprawy Międzynarodowe* 76 no.1 (2023): 145–167. (in Polish)
- Gac, Miłosz, "Finlandia i Szwecja w polityce bezpieczeństwa morską NATO – morze Bałtyckie jako "jezioro" Sojuszu?", *Przegląd Geopolityczny* no. 52 (2025): 31–47. (in Polish)
- Górka, Marek, Kamola-Cieślak, Małgorzata, "The Evolution of the European Union's Cybersecurity Culture in the Context of Selected Political and Economic Changes", *Przegląd Politologiczny* no. 4 (2024): 267–278. (in English)
- Grosse, Tomasz Grzegorz, "Wojna na Ukrainie jako czynnik państwowotwórczego rozwoju Unii Europejskiej", *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 135–157. (in Polish)
- Heromiński, Maciej, "Wojna i konflikt w cyberprzestrzeni. Piąty teatr wojny", *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* no. 30 (2024): 185–211. (in Polish)
- Jas-Koziarkiewicz, Marta, Dobrowolska, Julia, "Challenges, Assessment and Recommendations of the fact-Checkers Regarding Polish Policy of Combating and Counteracting Disinformation", *Przegląd Politologiczny* no. 2 (2024): 99–111. (in English)
- Jureńczyk, Łukasz, "Changing the Importance of Poland in the Security Policy of the United States in the Context of the War in Ukraine", *Przegląd Politologiczny* no. 44 (2023): 53–63. (in English) (in Polish)
- Kacprzyk, Artur, "Rosja zmienia doktrynę nuklearną", *PISM. Biuletyn*, Listopad 21, 2024.
- Leshkovych, Natalia, "Rosyjska ahresiya proty Ukrainy (2022–2024 rr.) v polskykh naukovy-analitychnykh publikatsiyakh", *Ukraina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist* 17 (2024): 269–284. (in Ukrainian)
- Magiera, Maciej, "Wykorzystanie bezzałogowych statków we współczesnym konflikcie zbrojnym do agregacji danych z pola walki. Polityczno-militarne konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej w drugiej dekadzie XXI wieku", *Przegląd Politologiczny* no. 1 (2025): 259–269. (in Polish)
- Nowicki, Michał "Perspektywy realizacji koncepcji global governance w obliczu wojny na Ukrainie", *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne* no.1 (2025): 139–153. (in Polish)
- Orłowska, Patricia, "Bezpieczeństwo energetyczne Europy w kontekście wojny w Ukrainie", *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* no 31 (2024): 203–219. (in Polish)
- Piechowich, Michał, "Ewolucja Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE w teorii integracji oraz realizowanych działań", *Przegląd Politologiczny* no. 1 (2023): 38–48. (in Polish)
- Piotrowski, Marcin Andrzej, "Perspektywy zagrożenia nowymi zdolnościami rakietowymi i nuklearnymi Rosji", *PISM Biuletyn*, Grudnia 10, 2024. (in Polish)
- Płaczek, Janusz, "Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP", *Przegląd Geopolityczny* no.44 (2023): 54–70. (in Polish)
- Riabchuk, Mykola, "Yednist u riznoriidnosti: polski doslidnyky pro ukraiinsko-rosijskyi konflikt ta vijnu na Donbasi", *Interpretacii rosyjsko-ukraiinskoho konfliktu*, za red. Volodymyra Kulyka (Kyiv: IPIEND im. I F Kurasa NAN Ukrainy, 2020): 230–290. (in Ukrainian)
- Świder, Konrad, "System międzynarodowy i jego perspektywy w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej – między monocentryzmem a policentryzmem", *Sprawy Międzynarodowe* 76 no.1 (2023): 45–76. (in Polish)
- Szczerski, Krzysztof, "Wojna rosyjsko-ukraińska na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych – debaty i działania w pierwszym okresie agresji", *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 13–35. (in Polish)

- Szczepanik, Melchior, Szymańska, Jolanta, “Bardziej konkurencyjna UE – cele i wyzwania”, *PISM Biuletyn*, Kwiećnia 23, 2025. (in Polish)
- Szymańska, Kamila, “Ukraina w narracjach Władimira Putina – studium dekonstrukcyjne”, *Sprawy Międzynarodowe* 77 no. 2 (2024): 41–63. (in Polish)
- Żerko, Krzysztof, Wochelski, Marcin, “Trzy lata Zeitenwende. Analiza zmian w niemieckiej polityce bezpieczeństwa i obronności po rosyjskiej inwazji na Ukrainę (2022–2025)”, *Przegląd Politologiczny* no. 1(2025): 243–257. (in Polish)
- Zheltsky, Vadym, “Kwestia transformacji relacji UE–Rosja w dyskursie politycznym przywódców państw grupy Wyszehrodzkiej”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 189–206. (in Polish)
- Zieliński, Tadeusz, “Wzmacnianie suwerenności Ukrainy: rola NATO w obronie, pomocy humanitarnej i drodze do integracji euroatlantyckiej”, *Przegląd Geopolityczny* no. 52 (2025): 85–104. (in Polish)
- Zubek, Marcin, “Rola NATO jako aktora wspierającego demokrację w państwach Partnerstwa Wschodniego”, *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne* no.1 (2025): 119–138. (in Polish)
- Zyguła, Alicia, “Implikacje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla środowiska bezpieczeństwa Polski”, *Studia Polityczne* 52, no. 1 (2024): 101–118. (in Polish)

**CURRENT ISSUES OF EUROPEAN SECURITY
IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR (2022–2025)
IN POLISH SCIENTIFIC AND ANALYTICAL PUBLICATIONS**

Natalia LESHKOVYCH

Ivan Franko National University of Lviv,
Chair of Central and Eastern Europe History
1 Uniwersytetska str., Lviv 79000, Ukraine
e-mail: leshkovych.1001@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8038-320X>

The article analyzes the reflections in Polish scientific and analytical publications on current issues of European security in the context of the Russian-Ukrainian war and their interpretation. Emphasis is placed on the problem of European security as one of the main directions in Polish scientific and analytical publications since the beginning of Russia's full-scale aggression against Ukraine on February 24, 2022. It is noted that Polish publications mostly focus on the political, military, and economic vectors of European security in the context of the Russian-Ukrainian war. The main focus of Polish analysts is placed on the urgent need to shape European security policy, including at the national level. Taking into account the conclusions and developments of Polish authors on Ukraine, the issue of Poland's growing role in the formation of the European security system as the main political, legal and centrally coordinated center of the region is emphasized. It is emphasized that the main problem considered by Polish analysts is the state of threats and challenges to European security in the context of the Russian-Ukrainian war and ways to overcome them. Special attention is paid to the role of European structures in this process: the European Union (EU), the North Atlantic Treaty Organization (NATO), and the United Nations (UN). It was established that Polish researchers paid special attention to challenges in such areas of European security as: the new architecture of the European order, defense capability, economic, informational influences, the energy dimension of European security, cyber threats, nuclear threat. Keywords: Poland, Ukraine, Russian-Ukrainian war (2022–2025), European security, Polish scientific and analytical publications.

Keywords: Poland, Ukraine, Russian-Ukrainian war, European security, Polish scientific and analytical publications.